

Revisionsverkets ställningstaganden

EU:s strukturfondsprogramms verkningar

Syftet med EU:s regional- och sammanhållningspolitik är att minska skillnaderna i utvecklingsnivåer inom Europeiska unionen, i praktiken att minska inkomstskillnaderna. Regionalpolitiken verkställs genom regionalstöd som riktas in på de minst utvecklade regionerna för att stimulera företags investeringar, höja invånarnas utbildningsnivå och utveckla infrastrukturen. Regionalstöden betalas ur unionens strukturfonder. Sammanhållningsfonden riktar sig till medlemsstater vars bruttonationalinkomst (BNI) per invånare understiger 90 procent av genomsnittet i EU. Region- och sammanhållningspolitiken är ett av de viktigaste instrumenten för att uppfylla målen i Europa 2020, det vill säga EU:s långsiktiga strategi för tillväxt. EU har avsatt ungefär en tredjedel av sin budget för utveckling av regionerna.

Under programperioden 2007–2013 allokerade EU cirka 1,6 miljarder euro ur strukturfonderna till Finland och dessutom tilldelades programmen cirka 2 miljarder euro nationell offentlig finansiering. Revisionen riktades enbart på den ekonomiskt största strukturfonden, det vill säga Europeiska regionala utvecklingsfonden under programperioden 2007–2013. Finland hade under denna period fyra strukturfondsprogram som fokuserade på Södra Finland, Västra Finland, Östra Finland respektive Norra Finland.

Syftet med revisionen var att bedöma effektiviteten av Europeiska regionala utvecklingsfondens program samt administrationskostnaderna för programmen. Revisionsverket utgick i bedömningen från den naturliga försöksuppställning som uppstod när programregionernas gränser justerades i början av programperioden 2007–2013.

Revisionsverkets observationer vid revisionen visar att regionalstöden har bidragit till en minskning av antalet arbetslösa, speciellt i sådana interventionsregioner där stöden flerdubblades. Även antalet arbetstillfällen ökade i interventionsregionerna. Däremot sågs inga effekter enligt de fastställda målen i fråga om medelinkomsttagare och högutbildade. Å andra sidan förekom det inkomstkonvergens som var oberoende av regionalpolitiken.

Enligt Revisionsverkets observationer har EU:s regionalpolitik åtminstone delvis uppnått sina mål. Utifrån det tillgängliga materialet är det dock omöjligt att fastställa hur långvariga effekterna är, eftersom programperioden 2007–2013 efterföljdes av den aktuella programperioden 2014–2020 och en fortsättning av de regionala stöden. Det är mycket svårt att uppskatta strukturfondsprogrammets sociala netto nytta.

Förvaltningen har verkställt och låtit utföra bedömningar av strukturfondsprogrammets effekter men det har främst varit fråga om kontroller av verksamheten. Utvärderingsrapporterna och årsberättelserna om programmen ger en uppfattning om verksamhetens volym och inriktning, men de möjliggör inte en bedömning av programmets effektivitet. I de flesta fall ser utvärderingarna mycket detaljerade ut: till exempel meddelas antalet nya arbetstillfällen som uppkommit genom de stödfinansierade projekten med en siffrans noggrannhet. En närmare analys av uppföljningsrapporterna visar ändå att de baserar sig på uppgifter från projektgenomförarna och är behäftade med flera osäkerhetsfaktorer. Sannolikt stämmer inte siffrorna överens med verkligheten ens på tusentalsnivå.

Dessvärre används de ovannämnda siffrorna som motivering för anslagen i förslaget om statsbudgeten och som bevis på programmets effekter. Enligt revisionen bör motiveringarna i budgetförslaget ses över till denna del. Uppgifterna ska inte läggas fram på ett sätt som ger en vilseledande bild av deras tillförlitlighet.

På förvaltning av strukturfondsprogrammen, det så kallade tekniska stödet, har i enlighet med förordning (EG) nr 1083/2006 avsatts en fast procentsats av det totala bidraget till programmen. Under programperioden 2007–2013 avsatte Finland fyra procent av bidraget på tekniskt stöd, vilket är maximiandelen enligt EU-förordningen. Det tekniska stödet uppgick till 134 miljoner euro, inklusive 78 miljoner euro från program inom Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf). När den nya programperioden 2014–2020 började fanns det fortfarande kvar tiotals miljoner euro av outnyttjat tekniskt stöd från föregående period, trots att medlen användes för många olika ändamål. Från det tekniska stödet betalades främst personalens löneomkostnader men även studie- och nätverksresor för förvaltningspersonalen, lokalhyror och regionala utredningar. Stödpengarna användes inom den fastställda fristen, det vill säga före utgången av 2015.

Under programperioden 2014–2020 får det tekniska stödets andel av det totala beloppet uppgå till högst tre procent. Finland verkställde nedskärningen självmant; i den gällande EU-förordningen är gränsen fortfarande fyra procent. De totala anslagen till programmen minskade också något, vilket innebär att det årliga stödet till förvaltning minskade med ungefär hälften jämfört med föregående programperiod.

Utifrån revisionen var det motiverat att skära ner andelen av stöd som tilldelas till förvaltning. Processerna för handläggning och utbetalning till projekten har också effektiviserats. Sannolikt blir det möjligt att minska på förvaltningskostnaderna i takt med ökande digitalisering av förvaltningen.

Revisionsverkets rekommendationer

Revisionsverket rekommenderar att Arbets- och näringsministeriet

1. vid bedömning av strukturfondsprogrammen ägnar större uppmärksamhet åt underlaget och metoderna för bedömningen och åt kvalitetsfaktorerna
2. tydligt anger källorna och osäkerhetsfaktorerna i fråga om de uppgifter som används i motiveringarna i budgetförslagen
3. strävar efter att reducera flerdubbel rapportering av uppföljningsuppgifter (som antalet arbetstillfällen) och undvika felkällor som nämnts i rapporten.